הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל
משגיח ישיבת מיר
ומנהל רוחני דישיבת פוניבז'

אין לנסוע קודם שנעלה הענן

תכנית ליציאת ישיבת מיר משנחאי בעיצומה של המלחמה

יום ג' פ' עקב י"ד מנחם אב תש"ב

אודות מחשבת הנסיעה למוזמביק,[1] מרן מסר את דברי האמבסדור הפולני [2] שאמר בעצמו שאין לו שום בטוחות שיוכלו להתישב באיזה מקום ושיהא יכולת לבא לאיזה מדינה, ושנופלים תיכף תחת חוקי המלכות, וע"כ המתבונן מעט רואה שאין שום מקום להסכים להנסיעה, בפרט שישנם ידיעות מהר"מ [3] שהתמיכה תתעכב, וכן חושש הוא שיגרע כלפי כאן. והרמב"ן [4]

1. כיום מדינה בדרום מזרח אפריקה. אז, מושבה פורטוגזית.
2. הקונסול הכללי של פולין בשנחאי. המדינה הפולנית כבר לא היתה קיימת אז, אך ממשלתה ישבה בגולה בלונדון ומשם חלשה על הנציגויות הדיפלומאטיות של פולין שפעלו במדינות שהרשו את פעילותן. יש לזכור שתלמידי ישיבת מיר נשאו עמם דרכון פולני. כנראה שהקונסוליה הפולנית נתבקשה ע"י עסקני הישיבה להסדיר את הגירתם של תלמידי הישיבה לאחת מארצות אפריקה שהיו רחוקות ממעגל המלחמה, ואולי לקבל חסות רשמית של אותה מדינה - "שנופלים תיכף תחת חוקי המלכות".
3. כנראה הכוונה לגר"ח שמואלביץ זצ"ל שגלה עם הישיבה ליפאן ולשנחאי, עמד בראשה וניהל אותה גם מבחינה כלכלית. ראה **הזריחה בפאתי קדם**, ח"ב עמ' תרמ"ד-תרמ"ט. בעקבות המלחמה בין יפאן לארה"ב נותקו היחסים הדיפלומאטיים ביניהן וממשלת ארה"ב אסרה כל העברת כספים לאזורים שנשלטו ע"י היפאנים. בשלב זה נמצא הסדר חילופי להעברת כספי התמיכה לישיבה מארה"ב. באישור הממשל העביר ועד ההצלה בארה"ב את הכספים לקרן עזרה שנוסדה בשוויץ הנייטראלית, והקרן העבירה אותם לשנחאי, שם, עמ' תרנ"א-תרנ"ו. לו היתה הישיבה עוקרת משנחאי למדינה אחרת, היתה העברת התמיכה הזו עשויה להשתבש.
4. בפירושו לתורה במדבר י"ט, כ"א עה"פ: "ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בנ"י את משמרת ה' ולא יסעו וכו' עפ"י ה' יחנו ועפ"י ה' יסעו" וכו'. "ובהאריך הענן" לומר, כי אם יאריך הענן על המשכן ימים רבים והמקום ההוא איננו טוב בעיניהם, והיו חפצים

מביא תהילתם של ישראל בזה שהסכימו בכל מקום להענן, וע"כ מפרטת התורה בהרחבה את המסעות, [5] שלא התלוננו גם אם היו צריכים לצאת ממקום החניה תיכף ומיד אחרי שבאו לשם, אף שלא הספיקו עוד להנפש מעמל הדרך, ואף שהמקום הי' טוב ונחמד. וכן להיפך, לא ניסו לצאת אפילו ממקום הכי רע קודם שנעלה הענן.[6]

וצריך לדעת שאין ביד אדם לפעול, ורק ה' עושה, ושטות הוא לדמות המצב למצבנו בקובנה, [7] דהלא אם ילך איש ויפיל עצמו מהדיוטא השניה וישאר חי, האם יכול להשען על זה אחר כך במצב אחר להפיל עצמו מהדיוטא השלישית ושישאר חי? הלא היציאה מרוסי' היתה נס גלוי, [8] וע"כ אין לדמות זה לזה, והעצה להתחזק ברוחניות ולהניח העסק הזה.

ומתאווים מאד לנסע מן המקום, אעפ"כ לא יעברו על רצון ה' וכו' עיי"ש.

5. את אופני המסעות והחניות, דבאותם פסוקים פורטו וצויינו אפשרויות שונות, יש וחנייתם תימשך "ימים רבים", "ימים מספר", "מערב עד בוקר", "יומם ולילה", לומר לך שבכל האופנים והתנאים לא התלוננו על ציווי המסע.
6. כנראה ר"ל שאמנם המצב הנוכחי בשנחאי מסוכן מעט, מ"מ טרם נוצרו התנאים שלפיהן ניווכח שמשמים מכוונים אותנו לקום ולעזוב את המקום ולפנות ל"חניה" אחרת.
7. רמז לכך שבשהות הישיבה בקיידאן שבליטא (אחרי שברחו מהעיירה מיר שהיתה בתחומה של פולין) לא שקטו שם על שמרם, ועסקני הישיבה יצאו ביוזמתם לקובנא, בירת ליטא דאז, על מנת לפעול ולקדם את יציאתה של הישיבה למקום מבטחים. למרות שהמשימה נראתה בלתי אפשרית, התרחש הבלתי יאומן ובחסדי ה' צלחה היוזמה, תלמידי הישיבה וראשיה קיבלו ויזות ואפשרות מעבר ליפאן דרך רוסיה הקומוניסטית. המשגיח זצ"ל טען שבשלב זה, בשנחאי, אין לסמוך על מעשה ניסים בעבר שיתחולל גם בעתיד. לא בכל יום מתרחיש ניסא.
8. עי' מאמרו של הרב ע.י.מ. לוין "הצלת ישיבת מיר - נס הצלה קהילתי יחידי בשואה", **אוריתא** כ"א, עמ' תג-תיב. וכן מאמרו שם של המשגיח זצ"ל, "תוקף נס הפורים וניסים שנעשו לתלמידי ישיבת מיר", עמ' תכח-תלב. לימים כתב המשגיח זצ"ל על נס היציאה מליטא למזרח הרחוק בזה"ל: "כמה עזות וסיבות הזמין הי"ת על דבר נסיעתנו ממיר לוילנא, ואח"כ הפלאים הגדולים, השגת הרשיונות [הוויזות]. ועיקר הפלא הגדול אשר אין להבין, שנתנו לנו הרוסים רשות לנסוע כפי רצוננו, אשר זאת לגמרי היפך טבעם וחוקם... והחליפו משפטם והנהגתם. במקום אשר שולחים חוטאים כאלה לסיביר היטיבו עמנו אשר הם בעצמם אינם יודעים מה היה עמהם כענין שנ' (משלי כ"א, א') "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו", ראה **הזריחה בפאתי קדם** ח"א, עמ' רע"ד.